

Til
Kunnskapsdepartementet

Fra
Kommunalt foreldreutvalg i Stavanger
Sandvigå 7
4007 Stavanger

Vi viser til Høringsbrev med ref. 15/1647. Kommunalt foreldreutvalg i Stavanger benytter muligheten som er gitt alle å sende hørings svar på:

NOU 2015:2 Å høre til

Kommunalt foreldreutvalg i Stavanger (KFU) er et partipolitisk uavhengig og livssynsnøytralt samordnende og koordinerende organ for Foreldrerådets arbeidsutvalg (FAU) ved grunnskolene i Stavanger. Kommunalt foreldreutvalg i Stavanger har et sekretariat som rådgir foreldre som tar kontakt, har kurs for foreldrekontakter og lærere om samarbeid mellom hjem og skole. De fleste henvendelsene vi får er fra foreldre som opplever at barnet deres ikke har et godt psykososialt læringsmiljø. Enten at barnet blir krenket eller at barnet er en krenker. Vi er tett på disse foreldrene og er med de som bisittere i møte med skolen eller skoleeier, og en samtalepartner for foreldrene i forhold til enkeltvedtak og oppfølging og evaluering av dette. Kapittel 9a er noe vi jobber med hver dag.

Kommunalt foreldreutvalg vil i denne høringen gi innspill til de ulike utfordringene utvalget peker på i sin utredning, og kommentere de endringene i Opplæringsloven vi har bemerkninger til.

Utredningen fra utvalget er et viktig grep i arbeidet mot krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering. De fem utfordringene utvalget peker på er svært sentrale, og er gode innfallsvinkler når forbedringer skal foreslås. Forslagene til endring som utdypet hva skolen og skoleeier plikter å gjøre og konkretiserer disse, er positive for foreldre og barn. Det vil ivareta barnets rettigheter på en sikrere måte.

Vi opplever i vårt arbeid med foreldre og elever i skolen at skolene ikke har nok kunnskap om og nok fokus på elevenes rettigheter iht barneloven og Barnekonvensjonen. KFU mener det er viktig at det i §9a presiseres elevenes rett etter disse. Vi vil i dette hørings svaret bruke ordet krenkelse for alle forhold nevnt i §9a

1. *Elevenes rettssikkerhet. Elevene har etter opplæringsloven sterke rettigheter som utløser plikter for skoleeieren, skolen og alle ansatte. Utvalget hevder at dette ikke etterleves godt nok, og at det er behov for å se på innholdet i elevrettighetene. Utvalget mener det er nødvendig med sterkere rettsvern gjennom tydeligere regelverk med effektive klage- og tilsynsordninger.*

KFU er enig i at barnets rettigheter ikke alltid blir godt nok ivaretatt av skole og skoleeier. Med henvisning til barneloven og presisering i skole og skoleeiers plikt til å ivareta elevrettighetene mener vi dette vil ivareta elevens rettigheter på en bedre måte. Vår erfaring er at mange som behandle elevsaker ikke har kjennskap nok til bl. annet barnelovens §12 og ta beslutninger på barnets vegne, som ikke alltid er til barnets beste. Ved å høre på barnet og ta barnet på alvor ville mange barn fått et bedre psykososialt læringsmiljø raskere etter f.eks. en krenkelse.

2. *Skolekulturen fokuserer for lite på nulltoleranse. Utvalget mener det er for lite bevissthet knyttet til betydningen av skolekulturen i form av holdninger og verdier som eksisterer på skolen, og hvordan dette påvirker det psykososiale skolemiljøet. Utvalget peker på stor variasjon mellom skoler i forhold til hvordan arbeidet mot mobbing håndteres. De mener det er*

KFU sekretariat

Besøksadresse: Sandvigå 7 4007 Stavanger, 4. etasje

Telefon: 5191 2762/9243 2823

e-post: kfu@stavanger.kommune.no

Åpningstider: mandag-fredag 08.00- 15.00 stengt i skolens ferier

Web: www.stavanger.kommune.no/kfu

Postadresse: Sandvigå 7, 4007 Stavanger,

Leder: Ingunn Rimereit

Sekretariatsleder: Nina Bøhnsdalen

Bank konto: 6351 05 17727

nødvendig med tiltak som understreker voksnes ansvar og tydeliggjør nulltoleranse for krenkelser, mobbing, trakassering og diskriminering.

Det er positivt at utvalget setter fokus på dette. Mange skoler har svært dårlige rutiner for hvem som har ansvaret når en krenkelse oppdages. Enten ved at et barn forteller om det til en voksen, eller det er en voksen på skolen som observerer dette.

3. *Involvering og samarbeid. Utvalget mener at elever, foreldre og brukerorganer ikke involveres godt nok i skolens arbeid med det psykososiale skolemiljøet.*

Arbeidet med rådsorganene/brukerorganene kan på de fleste skoler bli bedre. Vi er flinke til å bruke foreldre, foreldrekontakter og FAU til dugnad og praktiske oppgaver, men helt klart mindre flinke til å involvere de ulike partene i skolens systematiske arbeid, og ta et felles ansvar for dette.

4. *Ansvarliggjøring og systematikk. Det settes søkelys på det systemrettede arbeidet og bevisstheten omkring tiltak som settes inn og evaluering av disse. Det pekes på at noen skoler «hopper» mellom ulike tiltak og ikke jobber systematisk og langsiktig nok. Utvalget mener det er nødvendig med tiltak rettet mot skoleledelse og klasseledelse, og at det er nødvendig å øke skolens kompetanse i hvordan en kan fremme et trygt skolemiljø.*

Her mener vi at skoleeier har et klart overordnet ansvar. Mange kommuner har organisert skolene med rektor som virksomhetsleder med klart delegert ansvar. Ansvaret for at det systemrettede arbeid vil alltid være skoleeiers ansvar og presisering av dette er viktig. Spesielt i kommuner som har valgt en to-nivå modell er det viktig å klargjøre ansvaret.

KFU er positive til at utvalget understreker at alle i skolemiljøet har et ansvar, og peker på at det må gjenspeiles i utdanninger også for andre yrkesgrupper enn bare lærere og skoleledere. Alle yrkesgrupper må også ha respekt for hverandre og hverandres kompetanse.

5. *Organisering – ansvarsfordelingen i støttesystemet er for utydelig. Det er i dag mange aktører på de ulike nivåene som har oppgaver knyttet til elevens skolemiljø. Utvalget mener det er behov for å gjennomgå det statlige og det kommunale støttesystemet, og da spesielt funksjoner som har oppgaver knyttet til elevens psykososiale skolemiljø, for eksempel skolehelsetjenesten og PPT.*

PPT og skolehelsetjenesten sitter på viktig kompetanse i arbeidet både med forebygging og med støtte til elever som opplever å ikke ha et godt psykososialt miljø. Kommunene må se på kompetansens som finnes i systemet og bruke denne til beste for det enkelte barn.

Generelle kommentarer til endringer i loven:

Foreldresamarbeid og foreldreansvar

Utvalget har i sin utredning pekt på viktigheten av samarbeid med foreldrene i skolen. KFU mener det burde vært fokusert tydeligere på foreldrenes plikt til å bidra, både i det forebyggende arbeidet og i arbeidet rundt det enkelte barn når dette opplever et uakseptabelt psykososialt læringsmiljø. Skolene er flinkere til å få foreldrene til det krenkede barnet med på samarbeid, men mindre flinke til å komme i en god dialog med klare forventninger til foreldrene til den som krenker. KFU vil gjerne at foreldrenes plikt til samarbeid ble tydeligere i loven.

Utvalget forslår at frivillige organisasjoner og lag må kunne dokumentere at de arbeider aktivt mot mobbing, for å kunne motta offentlig støtte og finansiering. Vi vet at når krenkelser skjer på skolen, skjer det også på skoleveien, i fritiden og på fritidsaktiviteter. Det må ligge i premissene for tildeling av kommunale midler at mottakeren forplikter seg til å arbeide mot krenkelser og samarbeide med foreldre og skole hvis det skulle oppstå slike situasjoner og arbeide i samsvar med kommunens nulltoleranse mot krenkelser.

Kommentarer til de ulike §

§ 9A-2 Retten til eit trygt fysisk skolemiljøet

KFU mener det i denne paragrafen må ligge et krav til kommunen og sørge for at når det skal bygges nye skoler eller skoler skal rehabiliteres må det ligge et krav om at skolebygningene må utformes slik at de hindrer/gjør det vanskelig å krenke andre.

§ 9A-5 Fastsetjing av ordensreglement

Ved brudd på ordensreglementet eller i andre saker der en elev skal til samtale med rektor eller annen ansatt ved skolen mener vi det er ethvert barns rett til å ha med seg en voksen. Alle voksne blir informert om at de har rett til å ha med seg en person, i sak mellom arbeidsgiver og arbeidstaker. Barn er sårbare i et slikt møte og må ha en rett til å ha med seg en voksen de har tillit til. Utifra alder kan barnet også kunne velge å ha med seg en venn de stoler på. Skolen må legge til rette slik at barnet får denne muligheten.

§ 9A-7 Aktivitetsplikt ved mistanke eller kjennskap til at elevar blir krenkte

Her erstatter utvalget ordene handlingsplikt og undersøkelsesplikt med aktivitetsplikt. KFU mener dette er uheldig. Punktene som er tatt som konkretisering er vi positive til, men for oss foreldre er aktivitetsplikt mindre forpliktende enn handlings- og undersøkelsesplikt. Vi er spesielt kritiske til at «undersøkelsesplikten» som ord blir fjernet fordi det gir et signal om viktigheten av å finne ut hva som har skjedd, og å høre alle involverte parter. Både den som krenker og den som har blitt krenket. Igjen vil vi gjenta viktigheten av at foreldre til den/de som krenker blir ansvarliggjort i arbeidet. Eleven som krenker har ofte heller ikke et godt psykososialt læringsmiljø, og skolen plikter også å gi han/henne dette. Det vil være godt forebyggende arbeid å fokusere enda mer på den som krenker. KFU stiller seg også negativt til at det ikke skal fattes enkeltvedtak på den enkelte skole. Vi er bekymret for at skolene, ved at dette ikke følger forvaltningsloven, vil «ta lettere» på saken.

Vi ber om at Aktivitetsplikt blir byttet ut med Handlings- og undersøkelsesplikt i alle de paragrafer det er benyttet.

§ 9A-8 Tilsette som krenkjer – skjerpa aktivitetsplikt

I mange av de sakene KFU får hevendelse om er det voksne som krenker barnet. Enten direkte eller ved å bagatellisere barnets henvendelse om at det ikke har det bra på skolen. Dette er ofte problemstilling i de vanskeligste sakene. Vi er derfor svært fornøyd med at utvalget har tatt opp denne problemstillingen og gitt det et eget punkt i loven.

§ 9A-10 Klage på handteringa av krenkingar

Utvalget foreslår her at barneombudet skal overta som klageinstans. Begrunnelsen er at utvalget mener det er svært ulik kvalitet på behandling av klagesaker hos Fylkesmennene. Fylkesmannen har i dag ingen mulighet til å gi kommunen eller skolen sanksjoner i saker der de gir barnet eller foreldrene medhold i klagen. KFU mener Fylkesmannen ville hatt mulighet til å gjøre en enda bedre jobb med disse sakene hvis de får samme mulighet som Barneombudet gis i endringer av Opplæringsloven.

Vi er et langstrakt land og for de fleste barn og foreldre er det en lang vei til Oslo og Barneombudet. Vi vet at det er mange saker som det burde vært sendt inn klage til Fylkesmannen på, men vi mener terskelen for å sende innklage lett blir mye høyere hvis avstanden blir lenger. Vi må ikke bagatellisere at avstand til klageinstans har betydning. Vår erfaring er at foreldre i kommunene i nærheten av Fylkesmannens kontor hyppigere sender inn klager enn kommuner lang unna. Skoleledere og skoleeiere treffer på Fylkesmannens ansatte på møter og konferanser. Vi må heller ikke bagatellisere virkningen av at du treffer den som behandler klagen fra barn og foreldre jevnlig og at du må kunne «se saksbehandler i øynene» og stå for det arbeidet du gjør som skoleeier, skoleleder eller ansatt på skolen.

Fylkesmannen er klageinstans for alle saker som gjelder opplæringsloven, og har på den måten muligheten til å se arbeidet i kommunen på flere områder. Vi ser at det ofte er sammenheng mellom arbeidet med spesialundervisning og arbeidet med §9a.

Fylkesmannen er også tilsynsmyndighet og vil gjennom dette arbeidet ha mulighet for å se kommunen som en helhet, og peke på de områdene som kommunen må endre sin praksis på.

Vi opplever også at Fylkesmannen er tett på sakene, og følger opp foreldrene som har klaget.

Fylkesmannen har også i enkeltsak hatt samtale med eleven for å høre elevens oppfatninga av sitt psykososiale miljø. Vi stiller oss skeptiske til at barneombudet vil kunne følge like godt opp.

Ved at barneombudet foreslås å være både et ombud for barn og en klageinstans i forhold til §9 saker, mener vi dette er uheldig, og barneombudet kan få en dobbeltrolle som vi mener ikke er det beste for barnet.

KFU mener det vil være riktig å opprettholde Fylkesmannen som klageinstans, men gi de de mulighetene som nå ligger i forslaget til lovendring.

§ 9A-11 Skolemiljøklagenemnda

Forslaget om å opprette en nemd med faglig bakgrunn kan være et godt forslag for å kunne ivareta elevens rettigheter. Det er også viktig at vedtak fra nemda kan bringe inn for domstolene. Dette signaliserer alvorligheten i arbeidet for et godt psykososialt miljø for alle elever. Vi mener dette også bør fungere slik med Fylkesmannen som klageinstans, og at vedtak fattet der kan behandles i Skolemiljøklagenemnda. Kommunalt foreldreutvalg stiller spørsmål ved tidsperspektivet i dette. Det er viktig for partene at saken blir behandlet på en grundig måte, men det må likevel stilles krav til behandlingstid. For barn og unge som opplever krenkelser nesten daglig kan uker være lange og vanskelige.

KFU mener det siste medlemmet i en slik klagenemd bør være en voksen som har jobbet tett med slike saker i skolen/i en kommune og har nær kjennskap til denne type saker.

§ 11-1a Skolemiljøutval ved grunnskolar

Vi vet at mange skoler sliter med arbeidet i Skolemiljøutvalgene. Den største utfordringen har de skolene som benytter seg av muligheten til å utvide Samarbeidsutvalget med elever eller foreldre til å fungere som skolemiljøutvalg. KFU mener denne muligheten burde fjernes fra loven. Mange kommuner har i dag vedtatt innføring av Driftsstyrer ved kommunens skoler. Hvis muligheten til at Samarbeidsutvalget kan fungere som Skolemiljøutvalg etter loven, vil vi foreslå en ny setning som presiserer at Driftsstyrene ikke kan fungere som skolemiljø på samme måte som Samarbeidsutvalget kan.

KFU er glad for at det presiseres hvilke saker utvalget skal behandle.

Vi fraråder utvalgets forslag om at alle skolenes planer for arbeidet med det psykososiale skolemiljøet skal forelegges kommunestyrene. (Fylkestinget for de videregående skolene.) Særlig i større kommuner vil dette være svært uhensiktsmessig, og samsvarer ikke med kommunestyrets rolle som et overordnet organ. Kommunestyrene må i stedet behandle prinsippene og strategiene i en egen, kommunal plan.

Utvalget forslag til tiltak i kapittel 21.

En statlig satsing på en *Inkluderende skole* over flere år er veldig positivt, og vil forplikte alle landets kommuner og skoler til å arbeide med og sette fokus på elevens arbeidsmiljø. Dette kan være en god start på arbeidet, men det er viktig at det i satsingen ligger klare føringer på at dette må være en del av skolene daglige arbeid, alltid!

Stavanger 22.juni 2015

Ingunn Rimereit
Leder

Nina Bøhsdalen
Sekretariatsleder

KFU sekretariat

Besøksadresse: Sandvigå 7 4007 Stavanger, 4. etasje

Telefon: 5191 2762/9243 2823

e-post: kfu@stavanger.kommune.no

Åpningstider: mandag-fredag 08.00- 15.00 stengt i skolens ferier

Web: www.stavanger.kommune.no/kfu

Postadresse: Sandvigå 7, 4007 Stavanger,

Leder: Ingunn Rimereit

Sekretariatsleder: Nina Bøhsdalen

Bank konto: 6351 05 17727